

ВІДЗИВ

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Лутковської Світлани Михайлівни
«Модернізація системи екологічної безпеки сталого розвитку»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук по
спеціальності 08.00.03 - «Економіка та управління
національним господарством»

Аналіз рукопису дисертації та автореферату Лутковської Світлани Михайлівни «Модернізація системи екологічної безпеки сталого розвитку», подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук по спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, а також інформований із вагомими науковими працями автора.

Актуальність теми та її зв'язок з планами наукових робіт установи.

Особливостями сучасного етапу соціально-економічного розвитку є висока техніко-технологічна різноманітність та швидка мінливість науково-технічного розвитку поєднано з постійно діючими факторами впливу на тлі економічної конкуренції та обмеженості ресурсів. Весь світ переживає еколого-економічну кризу, пов'язану із посиленням ролі споживання в усіх сферах життя при одночасному загостренні економічних та екологічних проблем. У той самий час екологічна система має сьогодні сприятливі передумови для реалізації власного потенціалу та здійснення необхідних трансформації для дотримання прийнятого у світі концепту сталого розвитку. Це потребує зміни методології управління еколого - економічним розвитком на основі системного підходу і обумовлює потребу фундаментальних досліджень щодо екологічної модернізації (ЕМ) розвитку в умовах соціально - економічних трансформацій.

Аналіз трансформаційних процесів для забезпечення сталого розвитку залишається актуальним на сьогодні, а розроблення теоретико-методологічних засад ЕМ соціально-економічного розвитку потребує значного наукового обґрунтування. Досягнення орієнтирів сталого розвитку обумовлює необхідність створення адекватних механізмів еколого- економічного управління розвитком суб'єктів господарювання різних ієрархічних рівнів як у

рамках національних економік, так і світової спільноти в цілому. Позитивний досвід процесів екологізації в різних сферах, дозволяє говорити про провідну роль модернізаційних механізмів. Саме створення нових економічно обґрунтованих підходів для впровадження екологоорієнтованих заходів є концептуальною передумовою динамічного розвитку сучасних соціально-економічних систем.

У загальному розумінні, модернізація системи екологічної безпеки – це зміна екологічної політики держави, що забезпечить підвищення якості життя й економічної ефективності, зеленого зростання економіки та енергетики, збереження і відновлення навколишнього природного середовища. Цей процес є комплексом технологічних, управлінських і господарських удосконалень та нововведень, які здатні суттєво поліпшити екологічні параметри довкілля й зменшити його негативний вплив на природу та населення. Екологічна модернізація повинна стати загальнонаціональною інноваційно активною стратегією, що сприятиме мобілізації і концентрації наявних ресурсів країни для вирішення відповідних завдань.

На актуальність теми дисертації вказує використання матеріалів дослідження при розробленні наукових тем, пов'язаних з тематикою науково-дослідних робіт Вінницького національного аграрного університету, зокрема теми: «Розробка економічної моделі виробництва біогазу з різних видів сировини та різних потужностей біогазових станцій та установок», (2019-2020 рр.) (номер державної реєстрації 0120U100992), у межах якої автором розроблено концептуальну модель модернізації системи екологічної безпеки сталого розвитку.

Особистий внесок автора в одержані наукові результати

У дисертаційній роботі Лутковської С.М. сформульовано та обґрунтовано ряд положень, висновків, пропозицій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість. Наукові положення сформульовані автором самостійно й відображають особистий внесок дисертанта в розвиток економічної науки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій

Отримані автором наукові результати та висновки дисертаційної роботи характеризуються високим рівнем обґрунтованості і достовірності, що забезпечено використанням загальновідомих сучасних методів наукових досліджень. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань в роботі В дисертаційній роботі висвітлено генезис та еволюцію концепції сталого розвитку та досліджено сутність дефініції поняття «сталий розвиток», «екологічна модернізація».

Визначено фактори що погіршують екологічну ситуацію і підвищують екологічні ризики.

Представлено технологічні платформи екологічного розвитку, як унікальний і необхідний механізм взаємодії приватного та державного секторів для вирішення актуальних питань навколишнього природного середовища.

Визначені технології, що гарантують екологічно безпечне поводження з відходами, включаючи ліквідацію накопиченого екологічного збитку. Представлено технології та системи моніторингу, оцінки й прогнозування стану довкілля, надзвичайних ситуацій природного й техногенного характеру, негативних наслідків зміни клімату, включаючи інноваційні засоби інструментального контролю забруднення; технології раціонального природокористування, гарантування екологічної безпеки та нових екологічних стандартів життєдіяльності людини.

Представлені у дисертаційній роботі Лутковської С.М. теоретико-методологічні положення та практичні розробки достатньою мірою науково обґрунтовані. Вони враховують опубліковані результати наукових досліджень вітчизняних вчених-економістів та зарубіжного досвіду.

Автором використовуються офіційні статистичні дані, законодавчі та нормативні акти. Об'єктивність проведеного дослідження підтверджується залученням достатнього масиву статистичної інформації.

Аналіз дисертаційної роботи Лутковської С.М. засвідчує про достатній ступінь обґрунтованості та наукову достовірність отриманих результатів.

Висновки за розділами за темою дослідження відповідають поставленим завданням, що дозволяє зробити висновок про їх обґрунтованість та поглиблене вивчення даної теми.

Наукова новизна одержаних результатів

Зі змісту дисертаційної роботи, опублікованих здобувачем наукових праць та автореферату опонованого дисертаційного дослідження випливає, що основні наукові положення, висновки і пропозиції сформовані автором особисто, відображають власний внесок дисертанта, характеризуються науковою новизною. Результатами дисертаційної роботи Лутковської С.М., які характеризуються науковою новизною та розкривають глибину, складність, масштабність, повноту і суть дисертаційного дослідження, є такі положення, трактування та ідеї:

- удосконалено понятійний апарат соціально-економічних категорій *модернізація* та *безпека* на основі дослідження законодавства та з урахуванням світових і вітчизняних тенденцій модернізації, інституціоналізації, формування соціо-еколого-економічних відносин, де перша, на відміну від існуючих, розглядається як сукупність трансформаційних процесів суспільства, а друга визначена як здатність системи довкілля–соціум–економіка зберігати рівновагу і збалансованість з можливостями протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам і викликам, забезпечуючи прийнятні рівні ризику життєдіяльності населення;
- розкрито суть поняття *модернізації системи екологічної безпеки* як сукупності трансформаційних процесів суспільства, у результаті яких відбувається зміна екологічної політики держави, підвищення якості життя й економічної ефективності, забезпечення зеленого зростання, збереження і відновлення навколишнього природного середовища на основі комплексу економічних, технологічних, організаційних й соціальних удосконалень та нововведень, які здатні суттєво поліпшити екологічні параметри довкілля відповідно до вимог сталого розвитку;

- розроблено методологію аналізу й оцінки процесів модернізації системи екологічнобезпечного сталого розвитку, котра включає загальні, специфічні та допоміжні індикатори й показники, поєднані у блоки, що характеризують як стан довкілля та рівень антропогенного навантаження на окремі його компоненти, так і роль запроваджених модернізаційних заходів;
- представлено організаційно-економічні механізми модернізації системи екологічної безпеки, що розглядаються як комплекс взаємопов'язаних організаційно-економічних заходів раціонального ресурсозберігаючого природокористування та екологічної безпеки території, що на відміну від існуючих, включають інституціональну складову та форми публічно-приватного партнерства, котрі структурують діяльність суб'єктів механізму залежно від економічної, адміністративної, організаційної чи інформаційної ролі, визначає їх статус та призначення у формуванні й реалізації поставленої мети, а саме гарантування екологічнобезпечного сталого розвитку.

Повнота оприлюднення основних положень дисертації

Основні положення та результати дисертаційної роботи висвітлено у 24 наукових працях, у тому числі 4 статті у наукових фахових виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз, з яких 3 статті - у наукометричних базах *Scopus* і *Web of Science*; 5 тез доповідей - у матеріалах науково-практичних конференцій; 1 – навчальний підручник.

Перелік опублікованих праць за темою дисертації відображає зміст роботи відповідно до вимог МОН України. Про прикладний характер наукових розробок і пропозицій дисертанта свідчить їх практичне впровадження у діяльність навчальних закладів, науково-дослідних установ, державних структур.

Структура дисертації, мова та стиль викладення

Дисертаційна робота Лутковської С.М. складається із вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота написана в науковому стилі. Дисертація доповнена ілюстративним, табличним матеріалом

та рисунками. Робота написана українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту

Робота відповідає обраній спеціальності 08.00.03 - економіка та управління національним господарством.

Дисертаційна робота є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, має наукову і практичну цінність.

Зауваження до дисертації та дискусійні положення.

Не заперечуючи важливість та оригінальність дисертаційного дослідження Лутковської Світлани Михайлівни, доцільно зупинитись на певних дискусійних моментах:

- додаткової деталізації потребують питання переходу від деєкологізованого суспільства, тривалих у часі, до екологізованого, а саме здійснюваний шляхом комплексних реформ;

- доречно було б додатково обґрунтувати взаємозв'язок економічної та екологічної безпеки;

- доцільно було б узагальнити інформацію щодо предмету, об'єктів та суб'єктів модернізації системи екологічної безпеки в єдину систему взаємопов'язаних елементів для чіткого розуміння напрямів його подальшого удосконалення;

- варто додатково обґрунтувати фінансові пріоритети у системі гарантування екологічної безпеки сталого розвитку.

Вищенаведені дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову та практичну цінність дисертаційної роботи Лутковської С.М.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Лутковської Світлани Михайлівни є завершеною оригінальною науковою працею, яка присвячена вирішенню актуальної наукової та практичної проблеми.

Анотує дисертації відображає усі наукові положення, що захищаються.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами дослідження.

Дисертаційна робота Лутковської Світлани Михайлівни «Модернізація системи екологічної безпеки сталого розвитку», подана на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук по спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством відповідає вимогам п. 9, 10, 12, 14 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” (постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2014 р. № 657 (зі змінами)), а її автор Лутковська Світлана Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – «Економіка та управління національним господарством».

Офіційний опонент,
доктор економічних наук, професор,
академік НААН України

Б.Я. Панасюк